

eCHO

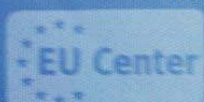

TECHNOLOGICKÉ
CENTRUM AV ČR

3/2004

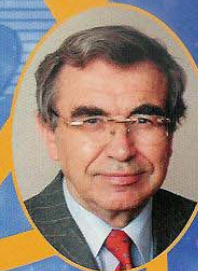
informace o evropském výzkumu, vývoji a inovacích

ISSN 1214-7982

INTAS

EUREKA

SIXTH FRAMEWORK

Eurobiobiz

Innovation Scoreboard 2003

Rozhovory ECHA s Janezem Potočníkem, Martinem Jahnem a Josefem Sykou

Výzkum v ČR a jeho efektivita

Příležitosti k účasti v evropském výzkumu

Jak psát návrhy projektů do 6. RP EU

The Researcher's Mobility Portal

Vážení čtenáři,

Jestliže výzkumná a vývojová pracoviště vysokých škol prožívala v posledním čtvrtletí při rozdělování národních prostředků pro VaV horké chvílky, vnesl evropský výzkum ve stejné době mezi česká pracoviště VaV naopak slavnostní atmosféru. Česká republika hostila významné představitele VaV, kteří se v Praze účastnili udělení Descartesovy ceny. Jde o nejvyšší vyznamenání EU udělované za mezinárodní spolupráci ve výzkumu a vývoji. Ocenění je dotováno částkou 1 mil. €. Současně byla poprvé udělována Descartesova cena za popularizaci výzkumu a vývoje. Slavnostní ceremoniál, který se konal 1. prosince ve Španělském sále Pražského hradu, zahájil prezident Klaus, který zdůraznil nutnost spolupráce ve výzkumu a vývoji, neboť věda není „ani česká, ale ani evropská, nýbrž je světová“. Klaus se neomezil na obvyklé státnické laudatio, nýbrž zmínil i neblahý vliv descartesovského racionalismu na sociální vědy. Čtenáři ECHA se však mohou těšit nejen z toho, že Descartesova cena se uděluje jen v přírodních vědách, nýbrž zejména z toho, že mezi finalisty byl i projekt, na jehož řešení participoval tým z Fyzikálního ústavu AV ČR, který reprezentoval RNDr. V. Drchal, CSc. Mnoho tedy nechybělo, aby ČR získala Descartesovu cenu potřetí (když ji dříve získaly týmy z Ústavu organické chemie a biochemie a z Astronomického ústavu AV ČR). Finalistům roku 2004 ECHO blahopřeje!

mněnku, že „význam evropského výzkumu nejspíše rychle poroste, což si vyžádá dalších investice“.

Konec roku zvyšuje četnost bilančních úvah a takový charakter mají i další dva rozhovory, které přináší toto číslo. Zeptali jsme se místopředsedy vlády ČR M. Jahna v jeho roli předsedy Rady pro výzkum a vývoj na to, jak ČR usiluje o naplňování Lisabonské strategie a jak vidí pozici ČR v evropském výzkumu. Konečně ve třetím interview s předsedou Grantové agentury ČR J. Sykou jsme se mimo jiné ptali, zda jsou vytvořeny podmínky, aby kapacitu onoho nevelkého počtu výzkumníků v ČR nesnižovalo víc než je nutné vyčerpávající úsilí, které vyžaduje příprava projektů.

Interview však naznačuje i velké ambice ČR: že by připravovaná Evropská rada pro výzkum, která má řídit evropský základní výzkum, sídlila v Praze?

Jestliže se minulé ECHO se věnovalo inovacím a aplikovanému výzkumu, v tomto čísle najde čtenář komentář k několika statistikám základního výzkumu. Věříme, že přinášíme nový pohled na tuto problematiku. Frekvence dotazů na audity projektů naznačuje, že mnozí výzkumníci ocení více konkrétní radu „jak na audit“ než diskusi o budoucnosti. Tyto čtenáře upozorňujeme na článek „Nebojte se auditu“

ECHO využilo přítomnosti komisaře J. Potočnicka na pražském Hradě ke krátkému interview o budoucnosti evropského výzkumu, které uvádíme v angličtině. Na jeho základě lze jistě vyslovit ne příliš odvážnou do-

ECHO přeje všem svým čtenářům dobrý rok 2005 a mnoho úspěchů nejen v evropském výzkumu a vývoji!

VLADIMÍR ALBRECHT

ECHO

Informace o evropském výzkumu, vývoji a inovacích
Tištěná verze ISSN 1214-7982, on-line verze ISSN 1214-8229

Vydavatel:
Technologické centrum AV ČR
Rozvojová 135, 165 02 Praha 6 – Suchbátka
Tel. 220 390 700, fax 220 922 689
e-mail: techno@tc.cas.cz

Vydávání je podporováno projektem OK 448 MŠMT

REDAKČNÍ RADA:

Ing. Karel Aim, CSc.
RNDr. Vladimír Albrecht, CSc. (předseda)
Ing. Miloš Hayer, CSc.
Ing. František Hronek, CSc.
RNDr. Miloš Chvojka, CSc.
Prof. RNDr. Josef Jančář, CSc.
Ing. Miroslav Janeček, CSc.
Ing. Karel Klusáček, CSc., MBA

kaim@icpf.cas.cz
albrecht@tc.cas.cz
hayer@kav.cas.cz
hronek.frantisek@vlada.cz
chvojka@tc.cas.cz
jancar@fch.vutbr.cz
janecek@avo.cz
klusacek@tc.cas.cz

Redakce:

Ing. Břetislav Koč
Tel. 724 247 074
e-mail: echo@tc.cas.cz

Grafická úprava a tisk: Kafka design a Art D
Tisk: Art D

Redakční uzávěrka: 15. 12. 2004

OBSAH

- str. 3** Editorial
Vladimír Albrecht
- str. 4** O evropském základním výzkumu
Rozhovor s Janezem Potočnickem, evropským komisařem pro výzkum
- str. 5** O plnění Lisabonské strategie a pozici ČR
Rozhovor s Martinem Jahnem, místopředsedou vlády ČR
- str. 7** O národním a evropském grantovém systému pro základní výzkum
Rozhovor s Prof. MUDr. Josefem Sykou, DrSc, předsedou GA ČR
- str. 8** Analýzy evropského výzkumu
- str. 10** Výzkum v ČR a jeho efektivita
Zdeněk Kučera
- str. 13** Příležitosti k účasti v evropském výzkumu
- str. 19** Jak psát návrhy projektů do 6. RP
Zdeněk Brož
- str. 21** Nebojte se auditu!
Karolína Neuvirtová
- str. 22** České vědecké projekty – jen otázka trhu?
František Schauer

PŘIPRAVUJEME

- Rozhovor ECHA: Proč je ČR úspěšná v EURATOMu
- Výsledky dotazníkové akce k přípravě 7.RP
- Ohlédnutí za 5.RP: výsledky dvou dotazníkových akcí

Jak psát návrhy projektů do 6. RP EU – zkušenosti soukromého konzultanta

V tomto příspěvku shrnuji své tříleté zkušenosti soukromého konzultanta pro návrhy projektů do 6. RP EU. Tato činnost je výrazně odlišná od mého předchozího působení ve funkci národního kontaktního pracovníka (NCP) v TC AV ČR. Pro souhrnný a neadresný popis mé typické „klientely“ použiji názvy instrumentů rámcových programů. Mé zkušenosti se tedy týkají sítí excelence (NoE), výzkumných projektů (STREP), některých akcí Marie Curie – mobilít výzkumníků a podpor při pořádání konferencí (SSA). Jedná se vždy o takové návrhy projektů, které jsou pro navrhovatele buď značně náročné na čas, nebo na specifické zkušenosti a znalosti. Neobracejí se na mne výzkumníci, přizvaní koordinátorem k účasti v různých typech konsorcií. Ti obvykle zašlou koordinátorovi požadované údaje a odsouhlasí mu navrženou částku rozpočtu. Takové řešení uspoří výzkumníkovi čas v období přípravy projektu, z dlouhodobého hlediska je však nepovažuji za optimální. Rozhodně jim doporučuji konzultace s NCP i v období úvah o zapojení do RP, ne pouze v závěrečné fázi nad rozpočtem projektu a podobně.

Pomoc s psaním návrhu projektu

V každém případě, ať již svou konzultantskou činnost účtují hodinovou sazbou nebo jiným způsobem, vedu si podrobný deník činnosti. Do souboru Excel zapisuji e-maily, telefony atd., názvy, typy a velikosti přiložených souborů, abstrakt zprávy a další údaje. Zápisy pořizuji okamžitě, počet hodin zapisuji každý den. Je to nutná podmínka pro udržení pořádku v informacích. Získávám tak i představu, kolik času je třeba na vypracování návrhu daného typu. Graf se znázorněním všech údajů postupně vzniká na jednom listu deníku činnosti.

Uvedený příklad se týká projektu STREP s osmi partnery. Jeho užší pracovní skupinu tvořili tři lidé - koordinátor, doktorand a já. K projektu jsem byl přizván 49 dnů před uzávěrkou podávání návrhů, přípravu podkladů pro schůzku partnerů jsem zahájil 23. den do uzávěrky. Na dvoudenní schůzce (dny 19 a 18) se partneři dohodli na názvu, cílech projektu, na rozdělení účasti v jednotlivých Workpackage (WP) a Tasks, stanovili si příslušné odpovědnosti včetně toho kdo, co, kdy a komu dodá prostřednictvím e-mailů. Tři dny nižší intenzity představují čekání na první verze podkladů od partnerů. Z pravé poloviny grafu pak vyplývá, že jsme na projektu pracovali souvisle po celé tři týdny. Jde o častý jev a typický důsledek podcenění množství času potřebného na sepsání návrhu projektu, kdy pracovní skupina již nemůže zvýšit intenzitu své činnosti, ani kdyby chtěla. Poslední verze projektu byla podána elektronickou formou

dvě hodiny před uzávěrkou. Bylo by zajímavé vědět, kolik času věnují koordinátoři projektu za celé období jeho přípravy. To jsem nikdy nezjistil a sám nedokážu odhadnout, zda jde například o dvojnásobek času uvedeného v grafu.

Rozsah mé činnosti je poměrně široký. Zahrnuje odpovědi na otázky koordinátora a partnerů o pravidlech účasti a financování v 6. RP, zpracování číselných i textových údajů projektu do příslušných tabulek a souhrnů, připomínkování a pomoc při zpracování „oblíbených“ částí návrhu jako jsou „European dimension“ atd. a před uzávěrkou pak korekturu textu návrhu. Koordinátor se soustřeďuje zejména na části cíle projektu, „state-of-the-art“, „project relevance“, „potential impact“ a základní logickou strukturu WP a Tasks. Já pak na základě údajů od partnerů a souhlasu koordinátora upřesňuji pracovní plán, jeho časový průběh a náklady projektu. Někdy také podávám návrh projektu elektronickou cestou, to však nedělám z pochopitelných důvodů rád. Další příklady návrhů, na jejichž vypracování jsem se podílel, byly uvedeny v diskusním příspěvku na semináři sítě NINET, viz <http://web.quick.cz/zbroz/zaliby.htm>.

Software pro „automatizované“ zpracování návrhu projektu

Všichni, kdo již psali návrh projektu nebo poskytovali údaje koordinátorovi, znají informační materiál „Guide for Proposers“. Partneři tam zjistí, jaké informace bude od nich koordinátor vyžadovat, v jaké části návrhu a v jaké formě mají být uvedeny. Některé z nich mají závazný charakter, jiné jsou doporučeními. Závazné jsou tabulka A3 (finanční informace), tabulka STREP Project Effort (člověko-měsíce), tabulky pracovních plánů „WP a Tasks“, „Deliverables“ a „Milestones“ a další. Velmi nepřijemná je nutnost uvádět data rozčleněná do kategorií typu „RTD, Demonstration a Management“. Těmto kategoriím přísluší i různá procenta finanční podpory, závislá i na typu účetnictví partnera (AC, FC). Časový průběh projektu je třeba zobrazit ve formě tzv. Ganttova grafu (program Microsoft Project).

Při přípravě projektu dochází neustále ke změnám nebo upřesňování vstupních údajů. Někdy dojde i ke změně logické struktury projektu (tj. počtu, pořadí a návazností mezi WP / Tasks atd.). V popisovaném případě k tomu došlo desátý den do uzávěrky. Koordinátoři, kteří zpracovávají projekt klasickým způsobem, jsou neustále v časové tísně a na důležité části projektu a jeho zdůvodnění jim pak zbývá málo

času. Vlastní „Guide“ je totiž pouze informační text, který nemá charakter softwarového produktu. Proto jsem si v prostředí Excel vytvořil systém „automatizovaného“ zpracování podkladů. V sešitu Excel si obvykle založím 25 nebo více listů. Listy mají různý charakter, jednu skupinu tvoří listy jednotlivých partnerů, druhá skupina odpovídá souhrnným tabulkám popsaným v předchozím odstavci a třetí skupinu tvoří různé pomocné tabulky a grafické přehledy rozpočtu a podobně. Všechny číselné a textové údaje jsou vkládány či pozměňovány pouze na jediném jim určeném místě. Pro přenos údajů do ostatních listů slouží odkazy na buňky a někdy je využito i propojení (hyperlink) do dalších samostatných sešitů. Partneri v nich např. uvádějí údaje o investicích, jejich zdůvodnění a detaily využití. Popsaný soubor Excel zachycuje okamžitý stav projektu, je z něj kdykoliv možné provést export do formátu DOC / RTF a příslušné stránky vložit do textu návrhu projektu. Konkrétně: ke změně struktury projektu STREP došlo v sedmé verzi souboru Excel a konečný export byl proveden z verze 14. Návrh projektu obdrželi partneři k posledním připomínkám dva dny před uzávěrkou. Na závěr několik statistických údajů – deník činnosti s celkovým počtem odpracovaných 300 hodin obsahoval 322 položek / řádků, vzájemně bylo vyměněno 208 souborů s 39,8 MB obsahu a vytiskl jsem asi 1500 stran textu.

Závěrečné poznámky

V plné verzi příspěvku jsem se zabýval také důvody proč psát návrhy projektů do RP EU, postavením RP v systému podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků ČR a diskutoval i otázky příslušných motivací jednotlivých

výzkumníků a výzkumných subjektů. Na příkladu konkrétního výzkumného projektu 5. RP EU jsem vytipoval dva „beneficiary“, kteří získali hlavní přínosy z koordinace projektu na jednom pracovišti AV ČR. Hlavním beneficiem jsou doktorandi, dalším pak pracoviště koordinátora, zastoupené jeho vedením. Doktorandi získali tím, že se podíleli na špičkovém výzkumu, o který je v Evropě skutečný zájem a že se přirozenou cestou zapojili do mezinárodní spolupráce. Jejich budoucí vědecká kariéra je do značné míry předurčena a navíc

měli značně vysoké mzdy, hrazené z personálních nákladů projektu. V příspěvku jsem také doporučil vznik nebo rozšíření profesionální, funkční a vlivné podpůrné infrastruktury na jednotlivých pracovištích. Jako příklad vhodný následování jsem uvedl „Research Services“ University of Oxford a zmínil také několikaleté zkušenosti účastníků národní sítě NINET (NICER), založené MŠMT a tematicky podporované z TC AV ČR. Informace a kontakt: <http://web.quick.cz/zbroz>

(Dobřichovice, prosinec 2004)

ING. ZDENĚK BROŽ, CSc.

Graf: Průběh a objem prací konzultanta projektu STREP (viz text příspěvku).

